

Institutionen för humaniora

Halmstad Högskola, HT-2011

Uppsats, Filmvetenskap 61-90

Transhumanism

En studie av biomodifikation och makt i ”Robocop” och ”Gattaca”

Författare: Carl Andersson

Handledare: Lena Israel

Abstract

Den mänskliga horisonten har alltid varit föremål för expanderande. Sökandet efter att finna ny potential i vårt biologiska pussel har varit, och är, något som ständigt utvecklas. En kontroversiell gren i detta sökande utgörs av transhumanism. I denna uppsats tillämpas den teori och ideologi som utgör transhumanism, och återknyts övergripande till filmerna *"Robocop"* och *"Gattaca"* då dessa filmer belyser punkter som berör denna teori. Frågor som väcks utifrån denna teori är olika aspekter av makt, vilket knyts samman med en marxistisk teori om makten, men även utifrån Michel Foucaults biopolitik. Analysen avslöjar att det finns många bekymmer med transhumanismen, samtidigt som den inte på något sätt är en detaljerad redovisning av alla perspektiv av teorin – den är diskutabel, men tåls att kritiseras utifrån dess olika grenar och användningsområden.

Studien utförs via en kvalitativ forskningsmetod, som fokuserar på frågeställningar anknutna till filmerna och teorierna, och där egna tolkningar utgör det resultat som framställs i uppsatsen.

Nyckelord: Transhumanism, makt, samhälle, mänsklighet, ideologi, kropp.

Innehållsförteckning

1.0 Inledning	1
1.1 Syfte	2
2.0 Problemfrågeställning och metod	3
2.1 Metod	4
2.2 Hermeneutik	4
2.3 Ideologikritik	5
3.0 Teorier	7
3.1 Transhumanism – En introduktion	7
3.1.2 Dagens Transhumanism	9
3.2 Synen på cyborgerna och proteser	11
3.3 Problemen med genteknologi	12
3.4 Genteknologins risk för sociala klyftor	13
3.5 Makt	14
4.0 Analys	16
4.1 ”Robocop”	16
4.1.2 Transhumanism och biomodifikation i ”Robocop”	18
4.1.3 Maktaspekter i ”Robocop”	21
4.2 ”Gattaca”	23
4.2.1 Transhumanism och biomodifikation i ”Gattaca”	25
4.2.2 Maktaspekter i ”Gattaca”	27
5.0 Slutsats	29
6.0 Källförteckning	31
7.0 Filmlista	31

1.0 Inledning

Jag har valt att studera två science fiction-filmer som belyser det något kontroversiella debatt- och forskningsämnet *transhumanism*. Termen transhumanism berör den postmoderna människan i hög grad, medvetet som omedvetet, eftersom många inte känner till termen, och att det är en önskan hos transhumanismens förespråkare att detta blir den nya mänskliga revolutionen. Vad man vill uppnå som transhumanist är förmågan att via kirurgiska eller genetiska ingrepp, utföra förbättringar på den fysiska kapaciteten för att uppnå ett kroppstillstånd som överstiger det naturliga; man modifierar kroppen utifrån vissa önskvärda attribut vilket ska göra oss till supermänniskor – gudar om man så vill. Givetvis är termen ”gud” en något vag målsättning att hålla sig till, då forskningen idag inte är i närheten av att uppnå ett sådant resultat; men trots det är det en fundamental önskan för de mer radikala följarna av transhumanismens ideologi. Kroppens ”förbättring” skapas genom robotproteser och andra högteknologiska ingrepp i bland annat hjärnan. Man vill även på ett genetiskt och neurologiskt plan kunna göra förändringar på exempelvis fosterembryon för att skapa den mest perfekta människan. Det mänskliga önskemålet att förvärva postmänskliga attribut är lika gammal som den mänskliga arten själv, och det finns en tendens i vissa individer att alltid försöka hitta en väg runt vad de anser är begränsningar och hinder för denna utveckling. Människan har alltid strävat efter att utvidga begränsningarna för sin existens, vare sig det är ekologiskt, geografiskt eller mentalt. Således är den mänskliga kroppen inte ett hinder inom samma utveckling. Transhumanism är en hårt debatterad fråga inom politiken och läkarvården; vilka moraliska och etiska beslut bör man ställa sig i utvecklingen av detta, och vilka eventuella problem finns det.

Valet av ämne har gjorts utifrån ett intresse och viss fascination över det. Min fascination grundar sig i olikartad science fiction, som jag genom min uppväxt hyst en stark förkärlek till oavsett medial form, och där teman kring transhumanism ofta finns med.

Jag ska applicera teorin och idéerna kring ämnet på filmerna ”*Robocop*” (1987) regisserad av Paul Verhoeven, samt ”*Gattaca*” (1997) regisserad av Andrew Niccol, då dessa i högsta grad berörs av likartade frågor om ämnet. Att jag valt just dessa två filmer grundar sig i två punkter. För det första tycker jag om båda filmerna, där ”*Robocop*” är en av 1980-talets ’klassiker’ sett till science fiction genren i sig, samt som actionfilm. Det är en film jag under min barndom sett otaliga gånger, och därför har en viss nostalgisk koppling till oavsett hur man ser på innehållsvärdet, rent filmiskt, ur ett par äldre ögon. ”*Gattaca*” har jag enbart sett en gång tidigare, men slogs av hur en intressant bild den målar upp av en bristfällig och skrämmande framtid kopplad till teman om människovärde och mänsklighet. Min andra punkt

i valet av filmer grundar sig valet av själva uppsatsämnet; dessa filmer kände jag spontant att jag kunde använda mig av utifrån min problemfrågeställning, då båda filmerna behandlar kroppsmodifiering utifrån olika aspekter såsom robotproteser och genmodifikation, och där olika maktaspekter finns närvarande i en eller annan form. Jag har valt att begränsa mig i min frågeställning till de mest fundamentala aspekterna kring transhumansim eftersom det är ett brett och avancerat ämne att fördjupa sig i.

Det finns såklart andra filmer inom science fiction-genren som medvetet/omedvetet använder sig av transhumanismens grundidéer, där teknologiska spektakel och andra attribut som vanligtvis är närvarande inom genren finns med, men som inte nödvändigtvis varit en föreliggande orsak till filmens narrativ och utgång; det brukar vanligtvis bara vara ren fiction dvs. många filmer bygger upp ett framtidsscenario där man på ett fiktivt plan lyfter fram punkter som kan förknippas med transhumanism, eftersom de stämmer in på vad man som transhumanist vill uppnå. Samtidigt är dessa punkter vanligtvis bara ett gemensamt stilbegrepp inom science fiction-genren, där filmer som "*Blade Runner*" och "*The Terminator*" är exempel där transhumanismens intentioner finns med, men för en åskådare, och antagligen filmskaparen själv, inte ses som mer än ren fiktion.

De filmer jag valt att se följer utifrån min vetskap samma mönster – de är inte gjorda i egenskap av att förespråka eller motsäga sig transhumanismens ideologi, utan ska ses som ren fiktion. Vad jag ska se efter i filmerna är hur man kan använda teorierna och de värderingar som finns kring ämnet för att belysa olika aspekter i filmerna som talar för eller emot transhumanism och vad som kan förknippas med ämnet.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att övergripande analysera filmerna "*Robocop*" och "*Gattaca*" och framställa argument som jag anser talar för eller emot de transhumanistiska sidor som finns i de två filmerna. Jag kommer även se på hur olika maktaspekter i filmerna kan tolkas utifrån ett marxistiskt perspektiv kopplat till kropp och samhälle, och om detta kan associeras med transhumanism.

2.0 Problemfrågeställning och metod

Jag kommer att fokusera på följande frågor i arbetet:

- Finns det något i filmerna som talar för eller emot biomodifikation?
- Finns det problem med denna form av teori/ideologi som märks av i filmerna?
- Hur spelar maktförhållanden in i filmerna, som i sig *möjligen* kan förknippas med den transhumanism som representeras?

Valet av att se *"Robocop"* och *"Gattaca"* i anknytning till mitt ämnesval grundar sig på att dessa två filmer var de jag spontant kom att tänka på då jag började forska i ämnet. Jag har alltid funnit futuristiska science fiction-filmer fascinerande eftersom de oftast framställer olikartade framtidsvisioner som berör ämnen om övermänsklighet, maskinella proteser och genetiska förändringar i en alternativ verklighet. Eftersom den transhumanistiska ideologin förespråkar delar som vanligtvis enbart ses som ett tema inom en science fiction-film som fullt realiserbara, tyckte jag att det skulle vara intressant att se närmre på det ämnet eftersom jag tycker om filmer som leker med samma idéer. Valet av filmer har även gjorts utifrån den samhällskritiska underton som råder, åtminstone i *"Robocop"*, samt deras relevans till transhumanismens olika områden.

Exempel på science fiction-filmer som lyfter fram transhumanismens ideal är *"Blade Runner"*, *"Metropolis"*, *"The Terminator"*, *"The Matrix"* och *"Eternal Sunshine of the Spotless Mind"* för att nämna några. Då jag har sett samtliga av dessa filmer många gånger har jag en relativt klar bild av vad man, åtminstone i viss mån vill uppnå med transhumanism. Dessa filmexempel lyfter fram olika teman som alla kan kopplas till olika aspekter av transhumanism, där teman om mänsklighet, makt, rätt och fel, moral och andra ämnen som går att koppla till ideologin går att utvinna; exempelvis *"Metropolis"* som visar ett samhälle vari klasskonflikter uppstår mellan makthavare, människor och maskiner. *"Eternal Sunshine of the Spotless Mind"* bebländar teman om makt och neurologiska ingrepp för att i grunden belysa mänsklighetens empati och förmåga till kärlek i en värld där man experimenterar med människans natur om dessa egenskaper.

2.1 Metod

Jag kommer göra en kvalitativ undersökning med inriktning på den hermeneutiska forskningsmetoden då jag analyserar filmerna, eftersom jag ska dra paralleller till min frågeställning utifrån mina egna tolkningar. Jag kommer marginalisera mig i framställningarna av de olika teorierna till de delar som är mest lämpade för de filmer jag valt. Eftersom transhumansim inte är en normal teori, i ordets rätta mening, utan snarare en blandning av teori och ideologi, kommer jag även med en ideologikritisk metod analysera filmerna. I min presentation av makt och dess olika former, kommer jag ur ett marxistiskt perspektiv utgå från den generella synen på den, samt övergripligt se på biomakten, en term som användes av den franska filosofen, Michel Foucault.

2.2 Hermeneutik

Hermeneutiken, den allmänna tolkningsläran, grundar sig i ett socialvetenskapligt forskningsspektrum och ideal som utgår ifrån att man studerar en särskild ”text” utifrån en heterogen och väldigt mångskiftad inriktning, där tidsandan är en viktig del av undersökningen. För att få en förståelse kring det man studerar är dessa delar grundläggande bitar som behövs för att finna svaret i en större helhet. Målet, eller svaret, är att finna betydelse i det man studerar – något som inte är möjligt att empiriskt eller observerande finna i samma utsträckning som exempelvis den naturvetenskapliga forskningen tenderar att göra i studier som belyser fysiska fenomen. Hermeneutiken vill i högre grad tolka forskningsobjektet, få förståelse av själva grundbetingelserna kring objektet kopplat till människans existens, inte hitta förklaringar. Betoningen ligger på ett mer egenartat och särpräglat förhållningssätt, vilket medför ett relativistiskt perspektiv på de sociala delarna av livet och framförallt naturvetenskapen, då många sanningar blir föränderliga i samband med tidens gång och de kulturella förändringar som sker – delarna ställs samman till en helhet, och denna är ständigt föränderlig.

Tolkningen av ”texten” är en central del av hermeneutiken, och här finns betydelsen tillika svaret på forskningsobjektet i hur vi väljer att tolka det utifrån den mening, innebörd eller betydelse som uppenbarar sig för forskaren. Med andra ord kan det inte existera en absolut sanning i något, eftersom den hermeneutiska forskningsprincipen eliminerar en sådan tankebana. Att studerar ”texten” innebär att man utgår ifrån och tar till vara på tidigare erhållna kunskaper om det man studerar, men även den allmänna kunskapen man bär med sig, för att på så sätt skapa en kedja av delar som slutligen ska leda till den helhetsbild som stegvis

byggs upp allteftersom vi utläser det sammanfattande uppfattningen av ”texten”. Detta kräver ett subjektivt närmande, och inställning, till objektet under undersökningen.

Kedjan av kunskap som byggs upp under studieprocessen ingår i den hermeneutiska cirkeln, och är undermedvetet aktiv under hela forskandet. Här bygger man upp en totalitet allteftersom man avancerar i undersökningen och lär sig mer, samtidigt som man återför den nya lärdomen till de tidigare kunskaper man besitter. Detta ger slutligen den totalitet, eller lärdom man vill uppnå; ”Det går inte att förstå en lösryckt mening ur en bok, ett samtal, därför att dess betydelse är beroende av en större helhet. En och samma (fysiska) ordräcka får olika betydelser i olika sammanhang, i olika kontexter, dvs. sociala fenomen är bundna till en *helhet* eller *totalitet*” (Andersson, 1979, s.41).

2.3 Ideologikritik

Uttrycket ”ideologi” grundar sig i tiden kring den franska revolutionen, där Antoine Destutt de Tracy försökte sig på att skriva ihop en ”idéernas naturhistoria”. de Tracy anammade termen ”ideologier” för sig själv och de som delade hans målsättning, och vilja att studera denna vetenskap dvs. denna ideologi. Bortsett från en önskan att utforska idéernas och tankens utveckling, satte de Tracy normer och ideal som belyste på vilket sätt den mänskliga naturen borde gestaltas. Under detta arbete gjordes samtidigt handlingar som inriktade sig på att kritisera och exponera andra normativa termer, speciellt de av en religiös och andlig natur. Tids nog genomgick termen en transformation, där slutresultatet drogs med negativa associationer och meningar.

Den tyska teoretikern Friedrich Engels, en av grundarna av den marxistiska teorin, beskrev termen ideologi som en process som åstadkoms av en tänkare. Denna tänkare, menar Engels, bygger upp sitt ideologiska organ medvetet, men utifrån ett falskt medvetande. Att befinna sig i ett tillstånd av falsk medvetenhet, kan ha olika innebördsmönster beroende på i vilket sammanhang man använder ordet då det inte är entydigt. Att tala om ett falskt medvetande i samband med att fastställa/förespråka en ideologi rör sig i högre grad om att vara omedveten om de motiv, utgångspunkter och den verkan ens ideologi skapar eller innefattar dvs. att inte vara medveten om drivkrafterna och motiven för sitt handlande. Man kan, utifrån denna förklaring, sätta ett likhetstecken mellan termen ideologi och falsk medvetenhet – utifrån ett marxistiskt perspektiv. Enligt Karl Marx synsätt förväntas en teori om samhället (en sociologisk-ekonomisk teori) bygga på olika förutsatta punkter som definierar en teori som icke ideologisk. Bland annat menade Marx att det centrala i ett samhälle är den materiella produktionsprocessen, genom vilken människor producerar och reproducerar sina liv, och att

det i denna produktionsprocess uppstår konflikter som främst är klassorienterade, eftersom olika klasser skapar en oförenlighet i sina olika målsättningar sett till världen, och dess otillräcklighet.

En annan intressant del av det marxistiska perspektivet på ideologi är den som bygger på en sociologisk hypotes kring sambandet mellan den materiella produktionsprocessen och de dominerande lagarna – de etiska och moraliska värderingarna samt politiska idéer som finns i ett samhälle. Dessa olikartade lagar (religion, rättsväsende, moral, etik, politik etc.) skapar en ideologisk överbyggnad från de sociologiskt dominerande hypoteserna, till den materiella produktionsprocessen. Detta kan medföra att en ideologi kan utformas på olika vis; den kan dels utgöra en hel eras tankemönster, men den kan även marginaliseras till att enbart täcka en viss grupp, eller enstaka individers egenfattade tankar.

Om man utgår från att ett samhälle består av olika klasssystem, i ett socialt sammanhang, kan man även påstå att det finns olika teorier om samhället som kan förankras till de olika klasserna. Det råder olika konflikter mellan klasserna, där de står i motsättning gentemot varandra vilket skapar en splittring. Den dominerande klassen försöker alltid bevara och utöka sin rådande position i förhållande till de andra klasserna, vilket kan göras med teorier om samhällsliga förhållanden, men där dessa teorier måste vara rimliga samtidigt som de rättfärdigar och bevarar dess relevans. Detta återskapar en ideologi som är skraddarsyd och gynnande för just den dominerande klassens tankesätt, och där man är så pass bunden till de idéer man utvecklat, att man inte längre är förmögen att erkänna brister och svaga argumenteringar i utformandet av dessa idéer, och som vidare skulle försvaga känslan av dominans.

Motsatsen till den dominerande klassen blir då givetvis de förtryckta som tvingas anpassa sig till den dominerande klassens etablerade ideologi/ideologier. De andra klasserna försöker frigöra sig från herraväldet, och i sin kamp för frigörelse utvecklar de egna teorier om den klassens sociala behov, vilket i motsättning till ideologi kallas utopi, en term som i detta sammanhang tyder på en grupps starka vilja att intellektuellt engagera sig i de rådande sociala villkoren, och skapa förändring i de villkor som ställs på dem.

3.0 Teorier

Jag kommer nu introducera och förklara specifikt utvalda delar ur den transhumanistiska teorin. Eftersom teorin är associerad till många termer förknippade med invecklad läkarvetenskap, kommer jag försöka presentera ämnet utan att komplicera textens innebörd i samband till detta. Dock kan vissa begrepp vara nödvändiga att ta med, vilket jag då kommer försöka formulera på ett begripligt sätt. Min avgränsning i framställningen av ämnet grundar sig på min frågeställning. (se 2.0). Eftersom teorin kan vara främmande, kommer jag även introducera dess ursprung för att försöka få den ideologiska form som används idag att bli mer lättbegriplig att förstå. Den litteratur jag använt mig av i denna uppsats kan kritiserats för att vara något knapphändig; anledningen till att jag valt ut vissa litterära verk och fokuserat på dessa beror dels på uppsatsämnet i sig – det finns låg tillgång till kvalitativt material som ger en genomskådlig bild av ämnet, vilket jag utifrån detta därmed valt ut den litteratur jag fann mest lämpbar för att genomföra studien. Det beror även på min frågeställning och det ramverk som jag valt att begränsa mig inom gällande teorin och filmerna.

3.1 Transhumanism – En introduktion

Termen transhumanism myntades 1957 av biologen och humanisten Julian Huxley, med vilken han argumenterade för hur samhället skulle uppnå ett fulländat tillstånd. Detta uppnås genom att först låta människan uppnå samma fullständighet. Skulle man uppnå denna ”fullständighet” som Huxley proklamerade, skulle man successivt kunna ersätta välfärdssamhället, effektivitetssamhället, och maktsamhället. Termen transhumanism var för Huxley ett annat ord för hans egna ”evolutionära humanism”, ett begrepp som handlade om att försöka få människan att överträffa och passera sin egen potential, inte bara sporadiskt utan i sin helhet; man kvar som man, men överskridande sig själv genom att inse nya möjligheter av och för den mänskliga naturen. Med andra ord förespråkade Huxley en form av ideologi där mänskligheten lyfts upp och ”transcenderat” dvs. passerat/överskridit, den originella förmågan.

För Huxley var transhumanism ett ”nyckelkoncept” för ett helt nytt intellektuellt ramverk, en helt ny ideologi eller system av idéer lämpliga för den ”nya” människans situation. Det var en nyfunnen attitydförändring på mentaliteten, som skulle kunna vända sig mot mänsklighetens olika kriser, genom att överbrygga vetenskap och konst, samt genom användandet av denna vetenskap bygga en bättre värld. Huxley uttryckte i sin bok ”*New Bottles for New Wine*” hur den mänskliga rasen skulle komma att ligga i startgropen för en ny

typ av existens som skiljer sig från vår nuvarande, lika mycket som vår i sig skiljer sig ifrån ”Pekingmannens”; den kommer göras medveten om sin riktiga och fulla potential.

Huxley var nära vän med biolog- och genetiksforskaren John Burdon Sanderson Haldane, samt den kontroversiella (utifrån hans studier) forskaren John Desmond Bernal, och dessa tre kan kallas transhumanismens ”profeter”. Under 1920-talet gav dessa artikulerade åsikter som skulle komma att bli framträdande i den samtida transhumanistiska rörelsen. Huxley belyste vad som senare kom att bli, för honom, den evolutionära människans natur och uppmuntrade till fortsatt forskning kring det ”mänskliga äventyret”, med avsiktligt fokus på rashygien, vilket för honom var planerandet och kontrollen över mänsklig evolution. Haldane, vars huvudområden i sina studier var genetik, avvisade tillämpningen av rasbiologi, och skällde ut författare som han inte ansåg tillräckligt kunniga och inlästa på forskning kring härkomst och raser, eller vilka selektivt manipulerade vetenskapligt bevis för att främja den egna sociala agendan. Likväl tillkännagav Haldane att rasbiologin spelade en stor roll i formandet av den ideella framtidsvisionen, där han såg den ”biologiska uppfinnaren” (dagens genforskare), som den mest ”romantiska” personen på jorden, under den tiden. Bernal var atomfysiker som specialiserade sig på kristallografi (atomstrukturen i fasta föremål), samt molekylär biologi. Han fantiserade om en framtid där vetenskap skulle omvandla alla aspekter på socialt liv samt ersätta religion som den dominanta sociala kraften, genom att omvandla den mänskliga hjärnan med hjälp av diverse ingrepp. Man kan inte låta bli att finna dessa teorier skrämmande, med en stark underton av rasbiologiska tankegångar, med likväl har de vidareutvecklats under åren som gått, fast med olikartade innebörder.

Huxley, Haldane och Bernals idéer utvecklades genom olika decennier, bland annat av Red Scientists of Cambridge University, som starkt trodde på idéerna om att man kunde utöka den mänskliga naturens attribut genom att implementera vetenskap och teknologi. Bland annat författaren H. G. Wells trodde på bilden av ett samhälle som brutit sig loss från misär och elände, genom att låta en skara välvilliga vetenskapsmän och tekniker använda sina färdigheter till att skapa ett så kallat ”scientifically planned welfare state”, där man skulle framställa en perfekt framtid för människan. På 1960-talet skapades nya optimistiska framtidsscenarioer kring människan av olika science fiction författare, bland annat Stanislaw Lem, Isaac Asimov och Robert Heinlein som i sina författade alster spekulerade om den ”nya transhumanistiska framtiden”.

Futuristen Fereidoun M. Esfandiary (som senare bytte namn till FM 2030, för att indikera året han skulle fylla hundra år) började identifiera ”transhumaner” som personer, vars beteenden och levnadssätt var besläktat med en posthuman framtid. Posthuman eller

posthumanism är en term som står för ”efter humanism” eller ”över-humanism” två synonym som många gånger används för att tala om ideologin transhumanism, eftersom de bestyrker möjligheten och önskan om att uppnå en posthuman framtid genom teknologisk progressivism. Vid samma tid som Esfandiary definierade en transhuman, hade olika organisationer börjat förespråka rymdkolonisation och andra märkliga scenarion, samtidigt som mer transhumanistiska framsteg gjordes inom områden såsom livsförlängning, bioteknologi, neurovetenskap och nanoteknologi. Många av representanterna för denna inriktning, och framförallt olika teknologientusiaster förespråkade under slutet av 1960-talet ett domedagsscenarion kallat ”the Singularity” i vilken den mänskliga rasen, homo sapiens, skulle gå under och ur askan skulle en ny ras, en såkallad ”robo sapiens”, ett nytt autonomt artificiellt system efterträda (en vision som filmatiserats i James Camerons *Terminator* filmer).

3.1.2 Dagens Transhumanism

Idag har transhumanismen omkring femtusen medlemmar på en global skala; alla med olika inriktningar och specialintressen, som kommunicerar via diverse internetforum och konferenser. Transhumanismen är dock inte enbart en utopisk framtidsvision av teknologioptimister/entusiaster – det är en vetenskapsgren som får en väsentlig mängd bidragspengar och vetenskaplig legitimitet från National Science Foundation, och där bland annat det amerikanska federala försvarsdepartementet Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) har visat ett särskilt intresse kring futuristiska idéer, såsom människans sammanslagning med maskinella proteser för att öka den mänskliga fysiken och den kognitiva förmågan som i gengäld skulle kunna nyttjas av amerikanska soldater. Här kan man kritisera DARPA för att inte begripa hur denna teknologi skulle inverka på människan; ideologin som transhumanisterna förespråkar ses som en lösning inom konfliktartade områden såsom krig, vilket blir ett maktstrategiskt drag för att utöka landets position i rådande och framtida konflikter. Här blir det uppenbart att ett falskt medvetande gör sig synligt, i vad man kan anta, är en bristande förståelse om vad hela den transhumanistiska ideologin vill uppnå. De moraliska värderingar och andra politiska idéer som står bakom ett beslut likt DARPA:s tyder på att besluten tas av den eller de grupper som tror på att denna lösning täcker en stor skara röster. På så vis kan man koppla dessa idéer till en viss klass inom samhället – de som sitter på makten.

Trots att visionen om det posthumana idealet är relativt klart bland transhumanister, är den exakta meningen av en transhuman inte alltid lika klart uttryckt. För vissa är termen en

förkortning av termen ”transnational human”, en fas i den mänskliga evolutionen från dagens ordinära människa, till den postmänskliga i vår närmsta framtid. Den transhumana individen är sedermera en mer utvecklad sådan då den använder sig utav genteknologi, psykofarmakologi, åldersterapi, olika sorters neurala sammankopplingar, minnesförbättrande mediciner och andra kognitiva teknologier i det vardagliga livet. Eftersom en transhuman är en förbättrad människa, fördrar transhumanismens förespråkare att relatera till denna vision av människa som H^+ som översätts till ”enhanced humanity” dvs. förbättrad mänsklighet. För andra transhumanister är en transhuman inte nödvändigtvis en människa som betecknas av teknologiska eller biologiska modifikationer, utan en person som stödjer aktiviteter som uppmuntrar denna utveckling hos människan. Nick Bostrom dagens ledande filosof av transhumanism, definierar transhumanism som ett sätt att tänka på framtiden, där utgångspunkten för människans potential inte ännu är fullt uppnådd, och där vi idag enbart uppnått ett litet fragment av denna potential. Ur detta synsätt behöver man alltså inte vara modifierad på något sätt, utan bara dela tron och hoppet om att mänskligheten kan nå nya höjder genom användandet av konvergerande teknologier dvs. sammanslagningen av teknologiska utvecklingar i samhället. Utifrån de skillnader som utgörs av och inom hela ideologin kan man se att det råder konflikter inom den transhumanistiska indelningen, där olika visioner skapar motsättningar och därmed en splittring av den egna ideologin.

Ett problem med transhumanism är att det än idag inte framställts en organiserad filosofi kring termen, trots att många försök har gjorts. Man kan sammanfatta de beskrivna delarna av transhumanism som mycket skilda, där man inte talar om denna teori/ideologi med en gemensam röst. Istället utgörs transhumanism av olika uttryckta avsikter, som ofta är i konflikt med varandra. Icke desto mindre finns många vanliga teman inom den transhumanistiska diskursen: synen på den mänskliga naturens utveckling, fokuset på bioteknologiska utvecklingar som ska förbättra den vanliga människans fysiska och kognitiva drag, en upptagenhet kring frågor om hur mänsklig lycka kan bevaras på obestämd tid, en djup bekymmersamhet kring livslängd och förlängning av denna, samt en techno-utopi där sammanslagningen av människa och maskin utgör en verklig och fullt möjlig odödlighet. Alla dessa teman har genererat betydelsefulla debatter i vår samtid.

3.2 Synen på cyborger och proteser

Den mest kända formen av en cyborg, beskrevs av professorn och sociologen Donna Haraway under 1980-talet. Haraway beskrev ”cyborger” som en hybrid mellan människa, djur och maskin, en vetenskapsteknologisk vision grundad bland många av de postmodernister som var verksamma under Andra världskriget och Kalla krigets mer icke-humanistiska tider – då allt ifrån att utveckla atombomben, till att skapa mer ”fredsliga lösningar” med exempelvis hemliga atombombsbaser i Alaska, utgjorde en stor del av de teknologiska fantasier som rörde sig bortom de humanistiska. Tonen i tänkandet präglades då av en mer kall natur, där man rörde sig bort från mänskligt förnuft till en mer maskinell och kalkylerande natur. Det bottnar helt enkelt i krigsmakternas kraftmätningar sinsemellan och om teknologiska framsteg, där cybernetiken, den del som representerar hur man skulle kunna framställa en cyborg, var en av grunderna i de teknologiska tankebanorna. Begreppet cybernetik används i olika syften, men generellt är det en term som syftar till studerandet av kommunikation och kontroll, artificiell intelligens, komplexa kontrollsystem och neurologisk vetenskap – delar som är besläktade med synen på hur man ska slå ihop människa och maskin. Detta kan man koppla till vad som idag fortfarande existerar i de beslut som tas av det amerikanska DARPA. På så vis är ideologin ständigt i rörelse, och tyder på den progression av teknologiska utvecklingar som förespråkas av transhumanismen. De tankebanor som tyder på kontrollerandet av andra individer förtydligar den makthavande klassens förhoppningar om att bevara sin position av makt genom att vara förbunden de egna idéerna.

En cyborg består av olika delar mänsklig vävnad och maskinella proteser, och kommer i alla former och storklekar. I framförallt science fiction-film finns dessa representerade i filmer som målar upp ett framtidsscenario där dessa ”bioniska” män och kvinnor existerar. Filosofen Don Ihde beskriver hur proteser av armar, ben och andra kroppsliga delar har en antik historia, där man redan då använde sig av icke-kroppsliga proteser såsom tänder av trämaterial och andra avtagbara lemmar i bland annat Egypten. Ihde drar fenomenologiska kopplingar till människa och protes, i vilket han kallar ”embodiment relations” dvs. hur vi människor använder dessa förkroppsligande teknologier för att uppleva miljön runtomkring oss. Då vi använder proteser kan vi inte ”känna” världen runtomkring oss, men proteserna ger oss en transparent känsla av att vi vidrör ett fysiskt objekt, då vi exempelvis tar i något med protesen; vi ”känner” *något*. En blind man kan till exempel känna sig fram i en miljö med hjälp av sin käpp som fungerar som en förlängning av hans arm.

Problemet med proteser är dock att de inte fullt ut skapar samma känsleregister som en naturlig lem kan; den transparenta känslan hålls tillbaka då man exempelvis inte kan känna värme från solen, kylan på vintern och andra attribut som är unika för vävnad av kött och blod. Däremot kan man med en protes vara överkänslig mot saker såsom hala och ojämna ytor – och just detta menar Ihde är ett problem för transhumanister som förespråkar cyborger, då proteser enbart blir kompromisser eftersom vi inte någonsin fullt ut skulle uppnå ett *totalt* transparent förkroppsligande. På en låg nivå, kan exempelvis en tandprotes upplevas som nästan helt transparent eftersom tanden är så pass liten att vi inte i någon större utsträckning lägger märke till att den inte är äkta, men när det gäller armar, ben och andra mer komplexa kroppsdelar skulle skillnaden vara enorm.

Faktum är att mer internaliserade kroppsdelar som knän, höfter, axlar och andra implantat idag fungerar i praktiken, och skulle fungera bättre än naturliga kroppsdelar som efter skador fått nedsatt funktion. Problemet är att olika implantat och proteser (till skillnad från den fantiserande drömmen om evigt liv och cyborgs) åldras och slits ut; metal och plast varar inte för evigt, och måste således bytas ut med tiden. Alltså skapar en framtidsvision som involverar cyborger oförutsedda och knapphändiga avvägningar, där man gör bäst i att inte genomgå denna sorts ingrepp, om det inte är livsavgörande eller sker på äldre dagar. Ihde menar att cyborger utifrån ett kritiskt granskande inte blir mer än en idolliknande dröm för de transhumanister som inte tar de materialistiska aspekterna i beaktande.

3.3 Problemen med genteknologi

Den biopolitiska aktivisten Jeremy Rifkin, samt biologen Stuart Newman är två personer som accepterar att den bioteknologi som förespråkas av transhumanister, har potentialen att göra ordentliga förändringar i den organismbiologiska grunden. Däremot argumenterar de emot genforskning som involverar människor, eftersom de är rädda för att gränsen mellan en naturlig människa och människan som ett konstgjort föremål ska suddas ut. Även filosofen Keekok Lee ser sådana utvecklingar som en del inom en accelererande vetenskapstrend för modernisering, i vilken genteknologin skulle användas till att omvandla den naturliga människan, till något onaturligt och omänskligt. Skulle detta scenario bli verkligt och dras till sin yttersta gräns, skulle det kunna leda till framställningen och förslavningen av ”monster”, såsom mänskliga cloner, chimärer (groteska organismer av blandad genetisk struktur) och andra oönskade resultat, men inte minst rubbningar inom den sociala sfären inom samhället, där blandningen av människa och icke-människa skulle bli problematisk sett från det ekologiska systemets perspektiv. Fiktiva verk som representerar samhällen där olika

bioteknologiska vetenskaper redan satts i bruk och i någon mån skapat en social klyfta är Ridley Scotts *"Blade Runner"* samt novellerna *"Pojkarna från Brasilien"* och *"The Island of Dr. Moreau"*. Men framförallt Mary Shelleys novell *"Frankenstein"* blir oftast åsyftad av bioteknologins kritiker, vilka föreslår att bioteknologi skulle komma att skapa objektifierande och socialt avskilda personer och lägrestående undermänniskor. Samma kritiker föreslår att strikta åtgärder införs som innebär en internationell bojkott på mänsklig gen- och bioteknologi, vilket ska förhindra vad de kallar avhumaniserande möjligheter, från att någonsin ske.

En respons mot denna kritik har gjorts av blandade transhumanismteoretiker, som motsätter sig vad de kallar kritikernas "antropomorfi" (rädslan för erkännandet av mänskliga egenskaper och beteendemönster i andra varelser), vilket de menar används för att stimulera och stödja den typen av kritik som hålls mot bioteknologi. Detta har fått benämningen "Frankensteinkomplex" av författaren Isaac Asimov. Transhumanisterna menar att så länge exempelvis en mänsklig klon besitter självmedvetenhet, skulle denna klon vara av en alldeles egen unik karaktär, vilket är värt samma rättigheter och människosyn som en naturligt skapad människa. Den kommande etiska debatten gällandes detta ämne, berör enligt transhumanisterna inte själva skapandet av dessa såkallade "monster", utan den "äcklighetsfaktor" och mänskliga rasism som de karaktäriserar med kritikernas syn – vilken transhumanisterna menar blir den dömande faktor som behandlar och kallar dessa skapelser för monstrosösa.

3.4 Genteknologins risk för sociala klyftor

Liksom att experimenterandet med människan och dennes genetik medför debatter om mänsklighet och omänsklighet, finns det kritiker som fokuserar på genforskningens socioekonomiska konsekvenser i de samhällen där det redan råder en klasskonflikt mellan rika och fattiga. Den amerikanska miljöaktivisten tillika författaren Bill McKibben föreslår att den framväxande teknologi som ska komma att förbättra människan skulle bli oproportionerligt fördelad, och slutligen hamna i händerna på de som har de finansiella resurserna i samhället. Om detta sker, menar McKibben att en genetisk klyfta så småningom skulle uppstå i samhället. Även biologen och författaren Lee M. Silver uttrycker oro över en sådan utveckling, där han menar att samhället skulle fördelas mellan de som är genetiskt modifierade och de som inte undergått samma process – vilket sker om olika demokratiska reformer skulle halka efter progressionen av denna sortens människoförbättrande teknologi. De kritiker som framför denna sortens kritik accepterar därmed inte transhumanisternas

antagande om att människoförbättrande tekniker skulle gynna den framtida postmänniskan, utan är ur deras synvinkel något som bör motstridas, förhindras och slutligen förbjudas eftersom det kan skapa ytterligare makt hos de som redan omfattar en stor del av den.

Till viss del får dessa kritiker medhåll från mer liberala och demokratiska transhumanister, som tror att majoriteten av de nuvarande, och framtida frågorna, behöver lösas genom en kombination av politisk och teknologisk samverkan. Detta skulle svara för problematiken som uppstår kring arbetslöshet, de naturliga resursernas utarmning, ekonomin, m.m. På den specifika frågan rörandes genetiska klyftor och uppdelningen av denna teknologi, argumenterar bioetikern James Hughes i sin bok *"Citizen Cyborg: Why Democratic Societies Must Respond to the Redesigned Human of the Future"* om hur förespråkarna för teknologisk progressivism måste betona exakta tillämpningar och allmänna riktlinjer för att dämpa problemen med genteknologin, istället för att införa en permanent bannlysning på den. Hughes menar att en eventuell bannlysning i högre bemärkelse skulle skapa fler problem, då genteknologin bara skulle bli tillgänglig för de ekonomiska makthavarna på den svarta marknaden, eller i de länder som inte täcks av en bannlysning. Resultatet skulle leda till att teknologin blir mycket osäker att använda.

3.5 Makt

Makt är på ett socialt plan en realitet som ett stort antal individer, myndigheter m.fl. strävar att nå, men där många medvetet inte söker sig till denna position eller åtminstone inte är medvetna om att de rör sig mot en sådan ställning. Vissa människor är helt oförmögna att avstå makt, eller överhuvudtaget dela med sig av den, och kan i vissa fall försöka nedvärdera den egna maktens värdegrunder och utövningsresultat, samtidigt som de gör vad de kan för att använda den. Makten är med andra ord ett väldigt flertydigt ord och begrepp som kan relateras till saker såsom herravälde, auktoritet, beslutsrätt osv. I boken *"Sociologi 2: Makt, Språk"* skiljer Joachim Israel på begreppen "samhälleliga relationer" och "interpersonella skillnader", där den förstnämnda termen beskriver de relationer som huvudsakligen utmärker ett socialt system, och den sistnämnda står för samma definition, fast i förhållande till individer. Mellan dessa två begrepp, är det de samhälleliga som har inverkan på de interpersonella. Således är de samhälleliga relationerna en objektiv makt – ett herravälde, som har sin inverkan på den subjektiva makten mellan individer, dvs. den interpersonella skillnaden.

Den objektiva makten förknippas med ett kapitalistiskt samhälle, där ägandet, förfogandet, eller en blandning av de två i association med ekonomiska resurser som exempelvis jord och

kapital blir en form av kontroll över andras arbeten dvs. arbetaren tjänar under ”herraväldets” maktreformer. Detta medför att de med äganderätten i sin kontroll utför en form av maktutövning, oavsett om detta sker medvetet eller ej, vilket även leder till en rad olika konsekvenser: först och främst blir den objektiva makten – herraväldet – grundläggande eftersom man anser de ekonomiska villkoren vilka samhället bygger på, blir en elementär grund för dessa makthavare att stå på, och förfoga över. Sekundärt måste man resonera kring makten i förhållande till motsättningar och skillnader som finns inom samhällsklasserna, eftersom den ekonomiska makten grundar sig på att man kontrollerar de olika samhällsklasserna och deras arbete. Vidare finns det olika sätt att kontrollera den befintliga objektiva makt som utövas: genom den statliga organisationens sätt att fungera, dvs. den politiska makten, alternativt förfogandet och monopolskt innehav av tvångsmakt – i detta fall i form av polis och militär, men även genom ägandekontrollutövning av sociala påverkningsmedel i form av masskommunikation, media, utbildning m.m.

I ett samhälle vars sociala struktur är bestämd, blir klasssystemet ett tydligt uttryck för de existerande makstrukturerna. Med den objektiva makten som grundläggande faktor för ett sådant samhälle, blir klassindelningen i ett kapitalistiskt samhälle indelad i två grenar: den som äger och bestämmer över produktionsmedlen, samt den som äger och bestämmer över sin arbetskraft. Stratifieringen, dvs. den hierarkiska uppdelningen av de sociala klasserna i ett samhälle, grundar sig på teorier om att människan kan delas upp utifrån den sociala statusen de har. Den sociala statusen definieras allmänt utifrån det personliga prestige och uppskattningsvärde individen besitter – vilket leder till hierarkiska mönster, vari denna individ placeras och blir förbundna vissa privilegier såsom lön, jobb, boende, sjukvård m.m.

En annan form av makt, som fått olikartade betydelser utifrån användningsområde, är biomakten. Termen biomakt kan relateras till en mängd olika men samtidigt sammanhängande koncept. För den franska filosofen Michel Foucault användes termen i association med begreppet biopolitik. I Foucaults alster är biopolitiken regeringens form av maktstyre över samhället, där denna form av makt styr och förslavar samhällsindividen genom kontrollen över det kroppsliga. Biopolitiken är besläktad med Foucaults andra maktteori: den disciplinära. Kort sammanfattat kan man definiera den disciplinära makten som kontrollerandet av kroppen, inte hjärnan – detta eftersom det inte finns något behov av makthavarna att kontrollera ett medvetande. Ett medvetande kan protestera, klaga och göra uppror, men det sker genom kroppen. Enligt Foucault ingår den disciplinära makten med den biopolitiska i ”makten över livet”, vars viktigaste inverkan är bildandet av den moderna individen. Biomakten handlar om vetenskapliga kunskaper och andra administrativa tekniker,

men utgörs även av olika institutionsnätverk, där den för Foucault mer specifikt avser en rad olika teknologier och tekniker som utvecklats i syftet av att analysera, reglera och kontrollera livet och beteendet hos individen. Här centreras biomakten på två poler: kroppen som ”art” dvs. kroppen som organ för livets mekanik och utgångspunkt för biologiska processer på individuell nivå – förökning, hälsonivå, livslängd m.m., samt alla faktorer som kan få de biologiska processerna att variera.

Biopolitiken uttrycker sig mer konkret genom en rad olika regleringar och kontroller som riktar sig mot samhällets befolkning som helhet; bland annat genom att öka antalet giftermål, utbildningen av läkare och barnmorskor, smittkoppsvaccineringar. Makten blir uttryckligen en produktiv kraft utifrån Foucaults uttryckssätt, där han ser biomakten som en bidragande källa till kapitalismens framväxt och specifika karaktär.

4.0 Analys

Jag kommer nu analysera filmerna ”*Robocop*” och ”*Gattaca*” utifrån de olika problemfrågeställningar jag ställt, samt med utgångspunkt i de teorier jag tagit upp. Jag går övergripande igenom varje films handling för att klargöra fiktionsuniversumet och sätta in läsaren i dess teman i anknytning till transhumanism.

4.1 ”Robocop”

Handlingen i Paul Verhoevens ”*Robocop*” utspelar sig i en mycket dystopisk framtidsvision av staden Detroit i Amerika. Staden är i kaos, och överallt härjar kriminella gäng och småtjuvar som fullständigt tagit över och försatt stadens medborgare, och inte minst rättsväsendet, i förtvivlan och desperation. Polisstyrkan står handfallna inför denna orkan av våld och förfall, och det talas om strejk inom poliskåren som protest mot de villkor de tvingas jobba under, samt det stora antalet poliser som blivit mördade i tjänst. Men det finns några få poliser som inte ger upp kampen. Polisen Alex Murphy är en av dem; en helt vanlig medelåldersman med familj som blivit förflyttad från ett av Detroits lugnare polisdistrikt till det mest drabbade, det som kallas ”helvetet” av de som redan befinner sig där. Under sin första arbetsdag, stöter Murphy på sin framtida kollega Anne Lewis, en hårdhudad kvinna som varit med i branschen länge, och framförallt väl invand vid att dagligen bura in kriminella. Det visar sig att Murphy och Lewis ska bli partners inom yrket, något som faller dem båda i smaken, då de är måna om att skipa rättvisa och inte ge efter den hårda pressen som Detroits poliser dagligen stöter på.

Under deras första arbetspass tillsammans får Murphy och Lewis ett radiomeddelande om att en av stadens mest fruktade gäng, ledda av den ökända polismördaren Clarence J. Boddicker, har rånat en bank och befinner sig i närheten av deras position. Murphy och Lewis är inte sena på att ge svar om att de ger sig efter det fruktade gänget. De två stöter ihop med gänget på en motorväg, där skottlossning utväxlas men där de kriminella lyckas komma undan, men inte helt. Murphy och Lewis spårar dem till deras gömställe, en gammal övergiven industrilokal, varpå de delar på sig för att överrumpla Boddicker och hans kumpaner. Lewis stöter kort därefter på en av gängmedlemmarna, Cox, som överrumplar henne och slår henne medvetslös. Murphy har undertiden lyckats ertappa två av de andra gängmedlemmarna, och ska precis gripa dem, då det resterande gänget, tätt följt av Boddicker anländer på platsen och tar Murphy som gisslan. Följande scenarion består av hur Boddicker framhäver sitt hat mot poliser, gör narr av Murphy till följd av en kaskad av hånfulla skratt av hans undersåtar. Med sadistiska metoder börjar Boddicker tortera Murphy, innan han ger order till de övriga gänget att avrätta honom i ett regn av bly. Efter en våldsamt scen, sitter Murphy lidande och döende på marken med vid liv, detta innan Boddicker går fram och skjuter honom i huvudet.

OCP (Omni Consumer Products), är ett av Detroit's största bolag, och deras avsikter är mycket vaga bortsett från att de är ett kapitalistiskt megaföretag, som styr mer eller mindre hela Detroit, och inte minst stadens poliskår som de köpt upp och nu styr. OCP vill utplåna kriminaliteten i staden, och för att lyckas med det har de börjat utveckla robotar som successivt ska ersätta poliser av kött och blod. Problemet är bara att alla försök att framställa en fungerande enhet hittills har misslyckats. En anställd inom OCP, Bob Morton, har emellertid ett nytt koncept på hur de ska lyckas, och har fått klartecken av bolagets överhuvud "The Old Man" om att verkställa planen som går under namnet Robocop. Den ofrivilliga kandidaten blir Murphy.

Efter mordet på honom, återställer OCP honom, fast nu som en "cyborg": en blandning av människa och maskin, och återinsätter honom i tjänst. Allt verkar gå som OCP planerat, men efter en tid i bruk börjar minnen från Murphys förflutna hemsöka honom, minnen som vetenskapsmännen och utvecklarna bakom Robocop-projektet trots sig raderat under återställningsfasen av honom. Dels är det minnen från Murphys tidigare liv, men även från hans sista ögonblick i livet – Boddicker och hans gäng. Även Murphys forna kollega Lewis känner igen karaktärsdrag hos honom när hon för första gången får syn på honom i hans nya skepnad, och gör honom påmind om vem han egentligen är. Detta startar en konflikt inom Murphy angående identiteten, och en som i hämndlystnad leder honom till Boddicker.

Efter en konfrontation med Boddicker under en narkotikaaffär griper Murphy honom och för honom inför rätta. Det visar sig snart att Boddicker har utfört smutsjobb för en av de högst uppsatta inom OCP, Dick Jones, och han hjälper Boddicker via juridisk väg att bli fri. Det visar sig att Boddicker tidigare, av order från Jones, mördat Robocops skapare Morton, i en hämndaktion som grundar sig i territoriell rivalitet inom OCP, samt över att Morton var den som vann tillit inför ”The Old Man” och fick genomföra sitt projekt, något som Jones försökt åstadkomma före honom utan framgång. Murphy ger sig iväg för att arresteras Jones, men möts av hårt motstånd från Jones egna robotprototyp, samt en polisstryka ditkallad av Jones. Ibland polisstyrkan finns Lewis, som hjälper Murphy att fly. De flyr till en övergiven fabrik, men lugnt vara inte länge då Boddicker och hans gäng fått nya order av Jones att förgöra Mortons ”missfoster” en gång för alla. De lyckas dock inte, och dör efter en långdragen kamp. På OCP presenterar samtidigt Jones nya förslag på hur hans robotprojekt ska återinföras i tjänst, fullt övertygad om att Murphy inte ska återvända – men det gör han. Murphy lägger fram bevis som kopplar Jones till mordet på Morton, och skjuter honom efter ett flykttförsök som utvecklats till ett gisslandrama. Murphy lämnar sedan platsen med en nyfunnen uppfattning om vem han egentligen är – inte en skapelse av giriga kostymbärare, utan mannen tillika polisen Murphy.

4.1.2 Transhumanism och biomodifikation i ”Robocop”

De mest självklara inslaget av transhumanism i filmen är givetvis Murphys transformation från ordinär man till cyborg. Men man får även ha i åtanke hela det framtidsdystopiska scenariot som utgör själva filmuniversumet. Det är ett samhälle som i högsta grad redan befinner sig i den framtidsvision som representeras av transhumanister – att överhuvudtaget ens ha tillgången och kunskapen som tillåter de bioteknologiska ingrepp som utförs på Murphy, tyder på detta. I filmens inledande sekvenser visas bland annat olika reklamfilmer som ytterligare förstärker denna bild, men där denna ger en något satirisk bild av denna framtid; hjärtransplantationer som utförs med hjälp av mekaniska hjärtproteser. Den satiriska framställningen av detta indikerar åskådaren om de orealistiska sidorna kring denna typ av ingrepp – det är något främmande och ouppnåeligt, vilket ur ett humant perspektiv inte är genomförbart, och således fungerar som ett kritiskt trumfkort gentemot transhumanism. Dock får man relatera detta till den tid filmen är gjord – i vår samtid är denna typ av hjärtransplantation genomförbar, även om den medför vissa risker. Intressant blir då, att filmen talar emot en kroppsmodifiering av detta slag och gör den satirisk, men samtidigt har denna form av ingrepp visat sig fullt möjlig tids nog, vilket transhumanister idag kan stoltsera

med. Kanske har denna film, och andra av denna typ, fungerat som inspirationskälla för en sådan utveckling.

För att återgå till Murphy, och hans omvandling, kan man även här se de orealistiska aspekterna kring denna omvandling, framförallt med Don Ihdes framförda argument angående känsleregister och andra problematiska aspekter som råder – och då bara i resonemanget kring *en* proteslem, inte en hel rekonstruktion. Och det är just en hel rekonstruktion Murphy går igenom – det är enbart hans ansiktsdrag han får behålla, rent visuellt, efter sin transformation. Det skulle med andra ord uppstå en rad komplikationer och problem om denna form av ingrepp skulle existera. Man vet aldrig exakt vilka naturliga kroppsdelar som återstår av Murphy efter hans omvandling, men det indikeras genom de scener som låter oss följa hans omvandling att det flesta bytts ut mot robotproteser. I de avslutande delarna av filmen, har Murphy tagit av sig den hjälm han fått fastopererad på sitt huvud, och här kan man anta att det enda som återstår av hans naturliga jag, är ansiktet, som enbart fungerar som en mask för att dölja det neurologiska maskineri som är kopplat tills hans hjärna. I samma scen pratar Murphy och kollegan Lewis om hans forna familj, där Murphy nämner att han inte minns dem, men att han kan *känna* dem. Detta kan man koppla till Ihdes fenomenologiska argument angående ”embodiment relations”, där Murphy trots sin bioniska kropp kan känna sin familj genom en form av transparent känslonärvaro. Det indikeras aldrig specifikt vilken typ av känsla Murphy menar, men man kan anta att det rör sig om ansiktsberöringar från sin forna fru, eftersom scenen fokuserar på hans ansiktsdrag.

Det stora korporativa bolaget OCP, kan man tolka som förespråkare av transhumanism, då de vill skapa den framtida polisstyrkan med hjälp av den teknologiprogessivism de har uppnått i filmen. Ingen involverad i ”Robocop” projektet problematiserar någonsin utkomsten av experimentet, istället drivs frågan framåt av främst Morton och Jones. De två vill framställa den perfekta polisen, vilket för tankarna till Julian Huxleys utropande av den posthumana människan, fast här i form av polis. Genom att framställa en cyborgpolis kan OCP lyckas med att överskrida det mänskliga attributet: de utvecklar det mänskliga kapaciteten (att använda ordet mänskliga i sammanhanget kan diskuteras) genom protesinplantat och framställer en brottsbekämpare av rang, när den övriga polisstyrkan inte räcker till. Sett till vad OCP framställer i och med Robocop, kan man dra paralleller till Huxleys transhumanistiska nyckelkoncept, men där detta ideologiska ramverk inte inte passar in i den vision som framställs i filmen, då människan inte återstår som människa, utan uppnår detta förhöjda ideal genom ingående ingrepp på dess natur; Murphy genomgår en fullständig transformation till något som står utanför det övriga samhället, han ses inte som en ”gudalik”

skapelse av alla (är han man, maskin eller monster?) och skulle därmed aldrig passa in i den perfekta värld Huxley utropade eftersom alla skulle bära samma egenskaper i den, men även ses som perfekta människor, något Murphy inte gör. Fast här framställs även en problematik: Var dras gränsen över mänsklighet? Vem eller vilka kan avgöra om Murphy ska ses som man eller maskin? Genom filmens gång får vi se hur han efter omvandlingen successivt erhåller minnen från sitt förflutna, men även börjar visa känslor som det först inte fanns spår av. När Murphy successivt inser vem han är, och värre, vad han blivit kan man ställa sig frågan om vilken del av mänsklighet som återstår hos honom. Här är det partnern Lewis som för dessa farhågor till ytan eftersom hon tror sig se den riktiga Murphy någonstans innanför den metalliska exteriör som han består av.

Ändå, har varje aspekt av hans mänsklighet berövats – hans familj tror han är död, hans rättigheter är beslagtagna och hans ”hem” är numera ett borgliknande källarkomplex på den polisstation han placerats, i vilken han regenererar sina krafter. Den sociala klyftan gör sig här påmind, då Murphy i hög grad blivit ett avskild från det övriga samhället, och blivit stämplad som objekt. Trots att Murphy långsammare ser sig som människa, i någon bemärkelse, är det inte längre lika klart vad detta innebär, åtminstone väcker det frågor hos åskådaren som problematiserar ämnet, men där transhumanism, i bästa fall, skulle kategorisera Murphy som ”post-människa”. Utifrån filmens framställning av denna ”post-människa” fungerar det som en kritik mot den transhumanistiska ideologin, och visar den bristfälliga synen på detta ideal. Det är i hög grad besläktat med Friedrich Engels ideologikritiska perspektiv av falskt medvetande eftersom den transhumanism som representeras är etablerad av en eller flera tänkare, både sett till det fiktiva i filmen, men även för att en sådan utveckling på något plan skulle vara hållbar och begagnande för den mänskliga potentialen i den verkliga världen; motiven och utgångarna för den transhumanistiska ideologin medför större problem än vad den skulle komma att främja mänskligheten, ett handlande som styrker Engels teori om att detta inte skulle vara mer än ett omotiverat och mallplacerat brukande av det ideologiska organ som utgör transhumanism.

Av OCP är Murphy en produkt, vilket även det motsätter sig vissa aspekter av transhumanismens grundprinciper, beroende på vilken form av transhumanism man relaterar till, eftersom de mer liberala transhumanisterna menar att vi enbart ska upptäcka människans dolda potential, inte förslava dessa individer. Detta är del av en maktaspekt jag tar upp senare.

Utifrån själva grundprincipen om att Detroit ska uppnå ett tillstånd av konsensus genom implementeringen av Robocop, kan man tolka OCP:s handlingar till den ”scientifically planned welfare state” som H. G. Wells syftar på angående samhället, men här är idealet

splittrat då det råder delade meningar om Robocop från Morton och Jones sidor, och där Jones vill se denna skapelse förintad. Således är transhumanismens önskvärda framtidsideal problematiserad redan från grunden, och det inom den egna organisationen eftersom den inte är utan sina konflikter. OCP:s framställning av Robocop kan även tolkas som deras handling i formandet av en frälsningsfigur för det framtidsideal de eftersöker, och där denna cyborg fungerar som en blandning av idol och produkt i skapandet av ett laglydigt Detroit. Framförallt Morton visar idoliserande sidor hos sig själv gentemot Robocop under filmens gång, där han ser upp till den potential hans skapelse besitter med en barnslig entusiasm.

4.1.3 Maktaspekter i ”Robocop”

Makten i filmen visar sig genom den auktoritära position som OCP besitter; de har ett enormt inflytande på den övriga staden där de tycks styra varje aspekt av dess utveckling, allt ifrån bebyggelse till mer myndighetsorienterade organisationer som polis och militär. De är i högsta grad medvetna om den makt de har, och använder den i eget syfte för att skapa profit inom företaget. Däremot nedvärderar de sin egen maktposition genom att bortse från den misär samhället sätts i utifrån den form av kontroll som enligt dem enbart ska göra samhället nytta. Exempelvis drivs polismyndigheten i botten genom OCP eftersom poliserna tvingas jobba under de bristfälliga omständigheter som leder till att fler och fler av dem mördas, då det övriga samhället befinner sig i uppror. Detta kan förknippas med den objektiva makten, vilken OCP står för, och där deras herravälde får konsekvenser på den interpersonella skillnaden mellan individer – kampen mellan poliser och kriminella, men även inom poliskåren, eftersom den inte fungerar, och det talas om strejk. OCP representerar makten inom ett fascistiskt kapitalistsamhälle, där denna makt styr över de övriga samhällets resurser. Polisen blir tjänare under deras herravälde, eftersom OCP styr över de ekonomiska villkoren: inget jobb, ingen lön. Men inte nog med det så kontrollerar OCP den befintliga objektiva makten genom deras sätt att fungera; de styr polis och militär med ekonomiskt bistånd – en form av tvångsmakt – men de driver och bestämmer även över samhället på andra plan genom social påverkan i media.

Sett till hur OCP väljer att skapa Robocop med Murphy som ofrivillig kandidat, är även detta en form av makt som sträcker sig över kontrollerandet av andras liv. Först tåls det påpekas att det i filmens början framkommer att OCP medvetet skickar poliser till Detroit's värsta polisdistrikt, vilket kan tolkas som en medveten maktutövning, då poliserna i tjänst hyser större risk att dö, och därmed kan komma att användas som potentiella kandidater i deras projekt. Poliserna blir inget mer än förbrukningsbar arbetskraft för OCP, som sitter på

produktionsmedlen. Detta drabbar Murphy, då hans uppskattningsvärde som polis inte ses som mer än ett experimentvärdigt exemplar inom ett hierarkiskt mönster. Han får aldrig chansen att välja sitt öde, utan blir en marionettdocka för OCP i deras försök till en expanderad maktkontroll – genom att utveckla Robocop, kan de få bukt med kriminaliteten i samhället, och därmed erhålla större kontroll. Även makten Jones besitter visar sig på olika plan; dels har han en hög status inom OCP och kan därmed bestämma över sina undersåtar dvs. hans arbetskraft, men det går längre än så – med sin objektiva makt styr han över Boddicker, som befinner sig ett steg längre ner i den hierarkiska kedjan. Boddickers status som kriminell gör honom oförmögen att ignorera de direktiv han får av Jones vilket tyder på den sociala strukturens indelning inom detta kapitalistiska system.

Som Robocop, visar sig först Murphy vara en lojal skapelse som följer de direktiv han blivit programmerad att utföra, men snart börjar han erhålla minnen från tiden innan omvandlingen och förändras. Detta skapar problem för OCP, då de inte räknat med att detta skulle ske, och därmed tappar de kontrollen över sin egen skapelse. Efter de händelser som driver Murphy till att arrestera Jones på OCP, framkommer det dock att de i hemlighet programmerat in ett dolt direktiv i Murphys hjärna, vilket gör honom oförmögen att angripa någon inom OCP. Det är alltså talan om en kontrollerande maktutövning som förhindrar den lägstående individen, slaven om man så vill, att göra uppror mot sin herre. Detta kan förknippas med den biopolitiska maktaspekt som Michel Foucault förespråkade, där OCP blir det maktstyre som förslavar Murphy genom makten över det kroppsliga. Med det inprogrammerade direktivet i Murphys hjärna styr de förvisso inte kroppen, men eftersom han inte längre är av mänsklig natur, kan dessa direktiv hindra honom från att styra den mekaniska kroppen med fri vilja. Hans mekaniska kropp som ”art” har inte en fri vilja att styra över dess mekanik, och han blir en styrd produkt utifrån vetenskapliga och administrativa teknologier vars syfte är att kontrollera och reglera hans beteende.

Men det är inte bara Murphy som regleras utifrån ett biopolitiskt perspektiv; hela samhället berörs av den maktutövning OCP förfogar över och tvingas anpassa sig till den kriminallitet som råder, inte minst den övriga polisstyrkan som regleras och kontrolleras utifrån OCP:s administrativa position.

4.2 "Gattaca"

Andrew Niccols framställer i filmen "*Gattaca*" ett framtidsscenario där människan utifrån härkomst och genetisk uppbyggnad delas in i olika kategorier, där man kan tillhöra den "längre" eller "övre" klassindelningen. Den lägre klassen utgörs av den normala individen, som skapats och fötts under vanliga förhållanden. De som tillhör den övre klassindelningen, har på ett eller annat sätt manipulerats genetiskt redan som embryo och tillförts attribut, som ska ge den framtida individen ett perfekt genetiskt utgångsläge för det samhälle de föds upp i. Utifrån den klass man följaktligen kommer tillhöra, blir man indelad i grupper där den lägre klassen ställs under den övre, och tilldelas en roll som liknar slaveri, och är mycket begränsad i den mån man väljer att leva sitt liv. I motsättning är övre klassen den som har alla möjligheter att göra vad de vill med sina liv, och även förväntas göra så med det.

Vincent är en ung man som fötts in i den lägre klassen, men har drömmar om att bli astronaut, och ingå i ett projekt där man reser till den nyfunna och utforskade månen Titan. Problemet för Vincent är hans genetiska arv. Vincent som fötts på naturligt sätt, har redan som foster blivit diagnostiserad som underställd den ideella människan, den som kommit att bli normen efter hans födsel. I denna framtid kan man mäta ut ett barns framtida liv, vilken ålder de kommer dö vid, vilka särskilda styrkor och svagheter de kommer inneha – men det är inget måste, bara en valfrihet barnets föräldrar har. Vincents föräldrar valde att föda honom utan några onaturliga ingrepp, och därför har han bland annat fötts med ett svagt hjärta vilket drastiskt kommer att påverka hans livscykel. Detta orsakar problem för Vincent och hans föräldrar, och de diskrimineras utifrån Vincents tillstånd vilket får följderna då de bestämmer sig för att skaffa ett syskon till honom. Denna gång tar de inga risker och bestämmer på förväg hur detta syskon ska vara; en perfekt lillebror, vid namn Anton. Under deras uppväxt blir Anton den som behandlas med mest kärlek av föräldrarna, och som dessutom har alla möjligheter att bli något. Vincent växer upp till ett liv som städare.

Som städare arbetar Vincent på basen Gattaca, den bas på vilken man planerar färden till månen Titan, och här väcks så småningom en idé inom honom om att "omvandla" sig och bli en del av den högre klassen, vilket skulle låta honom bli del av projektet. Så småningom kommer Vincent i kontakt med en man som kan hjälpa honom med hans önskemål, en illegal läkare, och denna man har kontakt med en person av den högre klassen vid namn Jerome. Jerome har alla de attribut som är önskvärda den man som ska ingå i Titanprojektet, perfekt syn, stark, hög intelligens och perfekt utseende – den perfekta människan, om det inte vore för en olycka som gjort honom förlamad från midjan och neråt. Jerome har efter olyckan försatts i

en depression som åskådliggörs via hans alkoholism, och det är enbart på grund av detta han väljer att hjälpa Vincent, som i utbyte kommer överse Jerome med alla hans krav på ”självmedicinering” och ekonomiskt bistånd. Så börjar Vincents omvandling till Jerome, och han gör olika ingrepp på sin kropp för att efterlikna honom så bra som möjligt. Vincent får dagligen se till att han i någon form har med sig kroppssubstans från Jerome, då det kontinuerligt sker slumpartade genetiska tester på Gattacas personal, för att vara säkra på att ingen av den lägre klassens tillhörighet befinner sig där. Dessa olika moment fortlöper en längre tid utan större risk för Vincents avslöjande, tills en dag då en av de högre uppsatta cheferna på Gattaca hittas mördad. Detta skapar problem för Vincent, då poliser och detektiver dagligen är där och söker spår efter mördaren, spår som Vincent kan lämna efter sig i form av olika kroppsavlagringar – skulle Vincent bli avslöjad som den icke-giltiga människa han är, kommer hans drömmar för alltid vara krossade; men hans största problem är att polisen tror det är en oidentifierad underklassmänniska som utfört mordet.

Så småningom utför polisen ett laboratoriskt test på ett uppfunnet hårstrå, vilket visar sig tillhöra Vincent. En häxjakt tar vid, där polisen söker efter denna ”främling”, men som ingen tycks veta vem det är då Vincent dels liknar Jerome och fortsätter att lura de genetiska stickproven som görs på basen – hans enda chans är nu att lura polisen tillräckligt länge för att komma iväg till Titan. Irene är en kvinnlig kollega till Vincent, och de två inleder ett kärleksförhållande som tänjer på Vincents gränser i den mån han klarar av att vidhålla sin riktiga identitet. En kväll när de två befinner sig på restaurang, görs där en razzia av polisen i sökandet efter mördaren. Vincent flyr med Irene, som börjar tvivla på vem han egentligen är efter flykten utifrån det märkliga beteendet han ger ifrån sig i samband med detta. Trots sina misstankar gör Irene vad hon kan för att hjälpa Vincent, då de genetiska testerna på Gattaca görs svårare att falsifiera i och med polisens inblandning. Hon känner att Vincent döljer något men har starka känslor för honom och ger honom gliringar om vad han bör göra härnäst.

En dag leder det till att Irene efter påtryckningar av en spekulativ detektiv åker hem till Vincents hus för att utföra blodprover på honom, men där den riktiga Jerome förberett inväntar dem. Testet utförs och visar inga konstiga tecken, men samtidigt får Irene veta sanningen om Vincent. De två skiljs åt för en tid, men finner tillbaks varandra tack vare kärleken. Samma detektiv som hela tiden varit Vincent på spåren, visar sig så småningom vara hans egen bror Anton. Då den riktiga mördaren avslöjats (Titanprogrammets chef), konfronterar Vincent sin bror, som först vill gripa honom, men till sist ger vika för sin brors högsta önskan om att åka till Titan, och låter honom gå – båda två har hela livet haft en

rivalitet som nu satts på prov men där Vincent, trots sina brister, lyckats överlista sin genetiskt överlägsna bror, som i gengäld låter Vincents önskan gå i uppfyllelse.

4.2.1 Transhumanism och biomodifikation i ”Gattaca”

Den form av transhumanism som representeras i filmen berör aspekter kring genetisk forskning. I filmen är genteknologin en fullt realiserad verklighet, där samhället ska främjas genom denna utveckling, och där identiteten definieras genom den sociala funktionaliteten – vilken tros avgöras av individens genetiska arv. Det samhälle som representeras i filmen kan ses som en del i utvecklingen av den fullständighet Julian Huxley menade att den posthumana människan skulle uppnå genom att finna sätt att transcendera den mänskliga naturen – i filmen genomförs detta med hjälp av den genetiska modifikation som utförs på fosterembryon för att uppnå en sådan status. Lyckligtvis finns det inga rasbiologiska aspekter i filmens framställning av den ”perfekta” människan. De som växer upp med de egenskaper som medföljer en perfekt genetik har privilegiet att bli del av detta nya samhälle. Samhället är dock inte fulländat, det finns fortfarande dem som inte har fötts via de metoder som skulle klassa dem som fullständiga, bland annat Vincent, men i övrigt ser samhället ut att ha genomgått någon form av konformistisk perfektion, då allt är väldigt propert och felfritt, åtminstone av vad man kan se i filmen. Allt tyder på att misär och andra eländen i samhället inte längre existerar om man bortser från det faktum att det finns en klasskillnad för detta samhälles invånare. Jag tolkar ändå denna världs som en dystopi – den må vara perfekt, men bara för de som är genetiskt begåvade.

Vincent är utifrån Nick Bostroms definition en transhumanist; han är inte en typiskt dystopisk hjälte vars handlingar utförs i syfte av att finna sitt ”sanna” jag eller sitt ”originella” ursprung i ett samhälle som berövat honom på dessa egenskaper. Vincent bli i större utsträckning en transformerande agent, vars handlingar riktas åt att bryta ner den påtvingade identitet han ärvt och istället skapa en ny som är mer mottaglig den existens han hellre önskar sig dvs. genom att lura det klassindelade systemet kan han uppnå drömmen om att ingå i Titanprojektet. Han är mer än glad över att få den chansen, eftersom hans ursprungliga identitet inte låter honom uppfylla sin önskan. För att uppnå sitt mål, genomgår han förvandlingen till Jerome, vilket belyser honom som transhumanist eftersom förvandlingen tvingar honom till att använda rådande teknologier för att bli så lik Jerome som möjligt. Bland annat genomgår han operationer som gör honom längre, och använder linser för att få korrekt seende och ögonfärg. Men inga av dessa ingrepp är av onaturliga medel – inga robotproteser,

neurologiska ingrepp eller farmaceutiska droger. Det är själva viljan om att bli något han inte är som kan relateras till Bostroms filosofi om det postmänniska idealet.

Man kan i filmen finna motsägelsefulla argument för de som påstås vara ”fulländade”. Jerome, som är den mest exemplariska kandidaten för den ”fullständighet” som förespråkas av transhumanister, lider av en djup alkoholism, något jag tolkar som ett ologiskt attribut för någon som ska ses som en perfekt individ, om man nu ska generalisera termen ”perfekt”. Han är även olycklig i den roll han har, och är i många avseenden raka motsatsen till Vincent. Jerome ser sin roll som en börda, då folk i hans närhet och inte minst det övriga samhället förväntar sig storartade insatser av honom och hans motsvarigheter. Den börda som Jerome känner är med andra ord inte relaterad till den oro som uttrycks Jeremy Rifkin och Stuart Newman angående den vetenskapliga genforskning som involverar människor. Det är aldrig talan om att sudda ut gränserna mellan mänskligt och icke-mänskligt utifrån synen på Jerome och hans motsvarigheter, de ses inte som monstruösa eller onaturliga – men detta eftersom deras sätt att uppstå i världen har blivit normen, man kan föra fram argumentet ytterligare och hävda att den naturligt födda människan blivit en minoritet vilket även visar sig i klassindelningen; Vincent som fötts på naturligt sätt tillhör den kategori som man kan kalla ”slaven”, han får nöja sig med ett liv som städare på grund av hans medfödda, men fult naturliga, ”defekter”. Det största problemet med den transhumanistiska ideologin, utifrån filmens perspektiv, blir därmed att den delar in samhället i olika klasser, vilket omöjliggör ett samhälle i konsensus.

Det enda som egentligen talar för biomodifikation i filmen, är valet av att tillämpa denna teknologi. Föräldrarna till Vincent och Anton gjorde valet att tillämpa denna teknologi, men den var aldrig påtvingad. Problemet här ligger istället på vem som gör det valet. Varken Vincent, Anton eller Jerome har fått chansen att göra valet själva, vilket visar sig problematiskt utifrån vad dessa vill göra med sina liv. Bland annat Vincent för en dialog med sig själv, där han ifrågasätter sina föräldrars val att föda honom utan genetisk perfektion eftersom detta etablerats som det ”naturliga sättet” att födas på. Detta kan grunda sig på socioekonomiska skillnader mellan klasserna, då Vincents föräldrar inte tillhör överheten själva utan snarare är del av den ”vanliga” klassmedlemmen, den som i filmen är klassad som undermänniska. Samtidigt anspelar filmen på att det är överklassen som genomför denna form av ingrepp, vilket gör det till en socioekonomisk fråga huruvida man genomför denna genmodifikation eller inte, vilket kan vara svaret till varför Anton och inte Vincent fick denna behandling. Således är genteknologin oproportionerligt fördelad mellan de olika klasserna, vilket realiserar den tes Bill McKibben förespråkar angående ämnet.

4.2.2 Maktaspekter i "Gattaca"

Problemet med samhället i filmen grundar sig på den form av makt som utövas på de som inte passar in i samhällets genetiskt perfekta framtid. De som inte fått chansen, eller haft möjligheten att genomgå en genmodifikation förpassas per automatik till en lägre ställning, där de inte har något val att förbättra denna ställning. De är bundna till sin roll i samhället, och kan inte påverka makthavarnas kontrollreformer. De personer som passar in i den idylliska samhällsklass som förknippas med de genetiskt förbättrade, bär omedvetet på en makt, som ger dem auktoriteten att välja ut vem som är bättre och sämre, personer emellan. Det sociala systemet får följder på individuell nivå; de som inte passar in i det rådande systemet, klassas som undermänniskor eller icke-värdiga. Detta uttalas aldrig i filmen, men utifrån deras begränsningar, i form av arbete och status kan man dra en logisk slutsats om att så är fallet. Eftersom filmens karaktärer är uppdelade utifrån en bestämd social struktur kan man tolka den hierarkiska uppdelningen av de sociala klasserna i filmen, som grund för teorin om att människan kan delas upp utifrån den sociala statusen de har; Vincents kroppsliga svagheter värderas hans prestige och uppskattningsvärde som sämre, och därmed kan han inte välja fritt vad han vill göra med sitt liv. Via det hierarkiska mönster som existerar förbinds han till att serva övermänniskan som städare.

Det utförs även en form av maktutövning på själva basen Gattaca, där strikta DNA-kontroller utförs på de anställda för att försäkra makthavarna om att någon av undermänniskorna inte inkräktar på platsen. Även här nedvärderas makten, och denna kontrollutövning förklaras som en säkerhetsåtgärd, då de aktiviteter som utförs där inte får störas. Även den huvudansvarige direktören på basen uttrycker en socialbaserad maktform, då han menar att även om någon lyckas utföra en handling de utifrån deras genetiska kod egentligen inte ska vara kapabla till, innebär inte det att denna man eller kvinna överskridit sin potential, utan trycker på att det är mätningen av denna personens potential som varit felaktigt utförd från första början. Makten ser med andra ord inte några fel i sina egna värderingar, och förlitar sig till den egna suveräniteten i bedömningen av andra.

Den som utför ett uppror mot auktoriteten är Vincent; han sätter sig emot det uppskattningsvärde han tillgivits av det övriga samhällets fördomar. Han lider inte utav sitt fysiska tillstånd i någon annan mån än att den förhindrar honom att göra vad han vill med sitt liv, och att andras attityder tvingar honom att genomgå en stereotypifiering av hans tillstånd. Han motsätter sig den norm som fördelar samhället, och genomgår sin transformation till Jerome. Men andra ord tar Vincent kontrollen över sin kropp – sin makt över livet – och

bryter sig loss från maktens disciplinerande kontroll över undermänniskan. De administrativa och vetenskapliga verktyg som används av makten i form av DNA kontroller, genmodifiering kan associeras med biopolitiken. Man kan vidare tolka Vincents uppror som ett misslyckande: eftersom biomakten mer specifikt avser en rad olika teknologier och tekniker som utvecklats i syftet av att analysera, reglera och kontrollera livet och beteendet hos individen. Man kan hävda att oavsett vilka procedurer Vincent genomgår för att bryta sig loss sitt genetiska arv, kan han aldrig övervinna den makt som utför dessa regleringar. I filmen föds man som över- eller undermänniska, det har blivit normen utifrån de som förfogar över makten, således kan Vincent aldrig bli del av överklassen – bara låtsas att han tillhör den genom ett skådespel.

Utifrån denna vy, skildrar filmen en mörk världsbild där den mänskliga potentialen inte längre har något värde, såvida den inte kan gagna makthavarna utifrån deras villkor och krav. Men utifrån den optimistiska ton som filmen slutar på, med Vincents avfärd mot månen Titan, kan man se budskapet som den ”ofullkomliga” människans bevis för framgång i vår värld – en som i många avseenden är lik den som representeras i ”*Gattaca*”.

5.0 Slutsats

De tolkningar som gjorts utifrån min frågeställning bygger helt på mina egna värderingar, utifrån den teoretiska grund jag inkluderat i arbetet. Jag har medvetet valt bort delar av teorierna jag tyckt saknat värdegrund utifrån mina frågeställningar, men även utifrån den personliga tanken bakom den karaktär uppsatsen skulle ha för mig. Tolkningarna som gjorts har efter bästa förmåga återknutits till den utvalda teorin, men dessa är givetvis individuella och kan diskuteras ur en annan synvinkel. Den del av arbetet som belyser transhumanism kanske framstår som mest främmande för läsaren, då det inte är en regelrätt teori utan snarare en ideologi som presenteras utifrån det teoretiska ramverk som dessa ideologiutövare följer – något jag förklarat i en övergripande omfattning utifrån de delar av ideologin jag fokuserat på, samt den litteratur jag valt ut utifrån studiesyftet. Den maktteoretiska delen är desto mer kopplad till olika perspektiv av makt, som kan ses ur olika vinklar och vyer, fast där den teori jag valt följer ett marxistiskt perspektiv – något som jag medvetet valde för dess intressanta syn på makt, inte utifrån personligt tycke. Det marxistiska maktperspektivet delar jag många av dess intressanta åsikter med, men jag förhåller mig politiskt neutral i övrigt då jag inte vill vinkla uppsatsen till en specifik sida gällandes dessa teorier – detta håller jag personligt. Följaktligen kan synen på makt vara annorlunda den jag framställt, och därmed vara ifrågasättande av de tolkningar jag gjort.

Den analytiska delen av arbetet fick jag lov att begränsa utifrån den teoretiska grunden, vilket kan resulterat till att den känns något kort. Anledningen till det grundar sig på ämnet i sig där jag, som tidigare förklarat, mer förklarat vad transhumanism är och står för, och inte tagit med teoretiska delar på hur man ska gå tillväga för att exempelvis framställa en cyborg. Istället har den teoretiska grunden använts för att belysa de transhumanistiska aspekterna av filmerna. Tidigare frågeställningar har tagits bort eftersom jag inte kunde ge dessa en rättvis plats i arbetet, samt att det varit svårt att hitta bra material för en teoretisk grund för frågorna. Detta har inte påverkat uppsatsen negativt, men hade varit en intressant del att ta upp i anknytning till uppsatsämnet, vilket blir något en framtida forskning skulle kunna behandla. I övrigt har jag fått en upplysande inblick i den transhumanistiska ideologin vilket varit lärorikt även om det är en ideologi jag tar starkt avstånd ifrån. Jag finner ideologin skrämmande och förnimmelsen jag får av de studier kring ämnet jag gjort, tyder på en högst vanföreställd syn på framtiden, och det mer och mer teknologiserade samhälle vi lever i idag. Givetvis på gott och ont, då utvecklingen vi har idag, kan debatteras för att medföra positiva och negativa egenskaper. Men en sådan som önskas av transhumanister ställer jag mig emot. Vi lever idag i

ett digitaliserat samhälle som medför olika konsekvenser, allt ifrån sociala nätverk till ögonblicklig tillgång till uppslagsverk och andra informationskällor via internet; detta medför bra och dåliga egenskaper. Men att i någon mån skapa gudaliknande människor genom implantering av teknologi på vårt kött och blod är en kontrovers majoriteten nödvändigtvis inte är lika medveten om. Det är en sak att vi inom läkarvården kan ersätta en förlorad lem med någon form av protes, men att låta dessa och andra neurologiska implantat bli en ny norm kan dels bli farligt, men är en felaktig föreställning om den mänskliga naturen. Jag hade ingen större kunskap om vad exakt termen transhumanism och ämnet i sig relaterade till förut, men kan utifrån det material jag tagit del av dra slutsatsen om att anspelningar på människans horisont gjorts under en lång tid, och förmodligen kommer debatten fortskrida en lång tid framöver.

6.0 Källförteckning

- Andersson, S. *"Positivism kontra Hermeneutik"*, Bokförlaget Korpen Göteborg, 1979
- Israel, Joachim. *"Sociologi 2: Makt, Språk"*, Aldus/Bonniers Stockholm, 1975
- Nilsson, Roddy. *"Foucault - en introduktion"*, Égalité, 2008
- Hansell, R. Gregory & Grassie, William. *"Transhumanism and Its Critics"* Metanexus Institute, 2011
- Romano, Majica. *"Better than human: A look at the Transhumanist movement"* Webster's Digital Services, 2011

7.0 Filmlista

- Paul Verhoeven, *"Robocop"*, 1987
- Andrew Niccol, *"Gattaca"*, 1997